

ANNOTATION

To the doctoral thesis for the degree of
Philosophy Doctor (PhD) on the specialty 6D110200 – «Public Health»

Zhanabayev Nurlan Smadiyarovich

**«Improvement of the organization of medical care to the dispensary
groups of rural citizens of South Kazakhstan region»**

Relevance of the research topic: One of the important tasks of health development is the preservation, strengthening and protection of public health.

On the grounds of this, the state program «Densaulyk» of the Republic of Kazakhstan for the period 2016-2019 was approved as a continuation of the state program «Salamatty Kazakhstan» for the period 2011-2015 for the development of the healthcare system of the Republic of Kazakhstan, approved by the Decree of the President of the Republic of Kazakhstan No. 1113 dated of 29.11.2010, and also aimed at one of the ways to achieve the set goals and main directions – the formation of socio-hygienic monitoring of the control of noninfectious patients of social significance and increasing responsibility of each person for their health.

However, the health status of the population in the administrative regions of the Republic of Kazakhstan remains is at a significantly low level compared to the level of health of urban residents. The main reason of this, the small number of population, the lack of communal microstructures, the lack of the necessary elements of the organization of qualified medical care and the complete lack of development of emergency medical care. Therefore, the exposure of the population to various somatic diseases with great social significance and transition to chronic forms, shows the evidence of the increase of fatal case among them.

It is known that one of the effective ways to reduce the level of diseases with great social significance, which increases the incidence, disability and mortality of the population in rural area, reduces the average life expectancy is periodic health examination. To solve this problem the assessment of medical treatment in the new medical and economic crisis shows the necessity and activity of the dissertation research.

Goal of the research: Improvement of clinical work of qualified and specialized doctors according to the regularity of the formation of a disease of social significance among the population of administrative districts.

Objective of the research:

- Determination of the consistency of the spread of diseases of social significance among the rural population and assessment of the epidemiology of dangerous causes.
- Assessment of the quality of the organization of medical testing among the rural population.

- Assessment of the dangerous power of socio-medical reasons that have the reveres effect of the organization of medical examination in inhabited locality.
- The importance of periodic health examination among activities aimed at improving the health of the rural population.
- Assessment of the reverse effect of causes, therefrom indicators of physical development and lifestyle reasons increasing the spread of diseases of social significance.
- Defining the impact on the solution of problems of shortage of doctors in medical organizations in the course of periodic health examination of patients with diseases of great social significance.
- Development of scientific bases for the improvement of the dispensary activities aimed at increasing the average life expectancy of the rural population.

Objects of the research:

As an object of the research of scientific work, the dispensary work of the population and medical organizations with diseases of great social significance in the administrative regions of the South Kazakhstan region has been considered.

Methods of the research:

Expertise, medical-statistical, social and socio-hygienic methods have been used.

Scientific discovery of the research:

– The advantage of the influence of diseases of great social significance on the health indicators of the population of South Kazakhstan region was assessed. In 2006-2016 there was an increase in the dynamics of disease and death rates of diabetes mellitus, tuberculosis, myocardial infarction and stroke. Formation of diseases of great social significance, the transition to chronic forms originate from childhood. It was shown that this is facilitated by deviations in the physical development of children.

– For the first time it is determined that the quality of the organization of dispensary medical care is directly influenced by the provision of relevant (specialized) medical specialists of local rural organizations and their qualifications.

– The results of the research are new scientific materials on the quality of life and health, the medical and social description of the rural population in the current socio-economic conditions.

Basic principles proposed for protection:

– In 2006-2016 among the rural population of South Kazakhstan region, diseases of diabetes mellitus, tuberculosis, heart attack, stroke disease showed an actual increase.

– There is a need for early diagnosis of the formation of diseases of great social importance among the rural population by health screening of the individuals with disabilities in physical development among children with the obligatory participation of specialized medical specialists.

Periodic health examination of diseases of great social significance requires jointly work of family doctors and specialized doctors (cardiologist, oncologist, endocrinologist, phthisiatrician).

Practical value of the research:

– For the purpose of early prevention of diseases of great social significance among the rural population, it was noted that pediatricians need timely detection of children with disabilities in physical development, and the establishment of dispensary observation.

– It was proved that the examination of people with diseases of great social significance should be carried out together with family and specialized doctors (cardiologist, oncologist, endocrinologist, phthisiatrician).

– In order to improve the quality of medical tests, it was suggested that regional outpatient and medical organizations should be provided with highly qualified regional and specialized doctors in accordance with their staff units, increasing their experience in carrying out this work.

– In order of improve the organization of periodic health examination among the rural population and medical and preventive quality, a training manual entitled «Screening of indicators of children's physical development and clinical examination of identified non-epidemic diseases» was developed, recommended for daily use by family and specialized doctors.

Articles published in editions on the dissertations:

According to the results of research 21 articles were published, including:

– 2 articles in the international journal included in the database of «Human Ecology» (impact factor 0,742) and Scopus (h index 2);

– 6 articles in the journal of the international scientific and theoretical conference;

– 5 articles in the journal of the domestic and foreign scientific and practical conference;

– 1 article in a foreign scientific journal;

– 7 articles in the journals presented by the Control Committee in the sphere of education and science of the Republic of Kazakhstan.

Based on the results of the dissertation 2 textbooks were written.

The author has h index in Scopus-2 database.

6D110200 – Қоғамдық денсаулық сақтау Философия докторы (PhD)
дәрежесін алу үшін дайындалған диссертацияның

АННОТАЦИЯСЫ

Жанабаев Нурлан Смадиярович

«Оңтүстік Қазақстан облысының ауылдық аудан тұрғындарының диспансерлік топтарына медициналық көмекті ұйымдастыруды жетілдіру»

Зерттеу тақырыбының өзектілігі: Денсаулық сақтауды дамытудың маңызды міндеттерінің бірі – халықтың денсаулығын сақтау, нығайту және қорғау болып табылады.

Осыны негізге ала отырып, 2016-2019 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының «Денсаулық» мемлекеттік бағдарламасы, Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 29 қарашадағы № 1113 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау саласын дамытудың 2011-2015 жылдарға арналған «Саламатты Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасының жалғасы ретінде бекітіліп, бағдарламаның қойылған мақсаттарға жету жолдарының және негізгі бағыттарының бірі – әлеуметтік мәні бар инфекциялық емес ауруларды бақылаудың әлеуметтік-гигиеналық мониторингін қалыптастыру және әрбір адамның өз денсаулығына деген жауапкершілігін арттыруға бағытталған.

Алайда Қазақстан Республикасы әкімшілік аудан тұрғындарының денсаулық жағдайы қала тұрғындарының денсаулығынан айтарлықтай төмен деңгейде қалып отыр. Оған басты себеп, ауылдық елді мекендердің бір-бірінен, аудан орталықтарынан қашық орналасуы, тұрғындардың сирек қоныстануы, коммуналдық микрокүрүлымдардың жеткіліксіздігі, білікті дәрігерлік көмекті ұйымдастыруға қажетті элементтердің жоқтығы және жедел медициналық жәрдемнің мулдем дамымағандығы болып отыр. Сондықтан тұрғындардың әртүрлі соматикалық және әлеуметтік маңызы үлкен ауруларға шалдығуы және оның созылмалы түрге айналып, олардың арасындағы өлім оқиғаларының артуына алып келе жатқандығы айқын.

Ауылдық жердегі тұрғындардың сырқаттылығын, мүгедектігін және өлімін арттырып, орташа өмір сүру ұзақтығын барынша азайтып отырған әлеуметтік маңызы үлкен аурулардың деңгейін төмендетудің тиімді бір жолы – диспансерлеу екендігі белгілі. Осы мақсаттарды шешуде, медициналық шаралардың жаңа медициналық-экономикалық тоқырау кезеңіндегі ахуалын бағалау диссертациялық зерттеудің қажеттілігін және өзектілігін көрсетіп отыр.

Зерттеудің мақсаты: Әкімшілік аудан тұрғындарының арасындағы әлеуметтік маңызы үлкен аурулардың қалыптасу заңдылықтарына сай білікті және бейінді дәрігерлердің диспансерлік жұмыстарын жетілдіру.

Зерттеу міндеттері:

- Ауыл тұрғындары арасындағы әлеуметтік маңызы үлкен аурулардың таралу заңдылықтарын анықтау және қауіпті себептерінің эпидемиологиясын бағалау.
- Ауыл тұрғындары арасында диспансерлеу жұмысын ұйымдастыру сапасына баға беру.
- Ауылды елді-мекендерде диспансерлеуді ұйымдастыруға көрі әсерін тигізетін әлеуметтік-медициналық себептердің қатерлі қуатын бағалау.
- Ауыл тұрғындарының денсаулығын жақсартуға бағытталған шаралардың арасында диспансерлеудің алатын орны.
- Әлеуметтік маңызы үлкен аурулардың таралуын арттыратын себептерді, оның ішінде физикалық даму көрсеткіштері мен өмір сұру салты себептерінің көрі әсерін бағалау.
- Әлеуметтік маңызы үлкен аурулары бар науқастарды диспансерлеуді жүзеге асыру барысында емханалық ұйымдарда дәрігерлердің жеткіліксіздігін қамтамасыз етуге тигізетін әсерін анықтау.
- Ауыл тұрғындарының орташа өмір сұру ұзақтығын арттыруға бағытталған диспансерлік шараларды жетілдірудің ғылыми негіздерін жасап, тәжірибеге ұсыну.

Зерттеу нысандары:

Ғылыми жұмыстың зерттеу нысандарына Оңтүстік Қазақстан облысының әкімшілік аудандарындағы әлеуметтік маңызы үлкен аурулары бар тұрғындары мен емханалық ұйымдардың диспансерлік қызметі қарастырылды.

Зерттеу әдістері:

Сараптамалық, медициналық-статистикалық, әлеуметтік және әлеуметтік-гигиеналық әдістері қолданылды.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы:

– Оңтүстік Қазақстан облысы тұрғындарының денсаулық көрсеткіштерінің қалыптасуына әлеуметтік маңызы үлкен аурулардың қосатын үлесі басым екендігі бағаланды. 2006-2016 жылдары қант диабеті, туберкулез, жүрек миокардының инфаркты және ишемиялық инсульт ауруларымен сырқаттану және өлім көрсеткіштері динамикасының артуы анықталды. Әлеуметтік маңызы үлкен аурулардың қалыптасуы, оның созылмалы түрге айналуы балалық жастан бастау алады. Оған балалардың физикалық дамуындағы ауытқулар басым үлесін қосатындығы көрсетілді.

– Алғаш рет диспансерлік медициналық көмекті ұйымдастыру сапасына жергілікті ауылдық емдік-профилактикалық ұйымдардың бейінді (мамандандырылған) дәрігер мамандармен қамтамасыз етілуі мен олардың біліктілігі нақты әсерін тигізетіндігі анықталды.

– Зерттеу нәтижелері қазіргі заманғы әлеуметтік-экономикалық жағдайда ауыл тұрғындарының өмір сұру сапасы мен денсаулығы және медициналық-әлеуметтік сипаттамасы жайлы жаңа ғылыми мәліметтер болып табылады.

Корғауға ұсынылған негізгі қағидалар:

- Оңтүстік Қазақстан облысының ауыл тұрғындары арасында 2006-2016 жылдары қант диабеті ауруы, туберкулез, жүрек миокардының инфарктты, инсульт ауруы нақты өсім берді.
- Балалар арасындағы физикалық дамуында ауытқулары бар тұлғаларды бейінді маман дәрігерлердің міндетті түрде қатысуымен скринингті тексеру арқылы ауыл тұрғындарының арасында әлеуметтік маңызы үлкен аурулардың қалыптасуын ерте анықтау қажет.
- Әлеуметтік маңызы үлкен ауруларды диспансерлеу отбасылық дәрігерлер мен бейінді дәрігерлердің (кардиолог, онколог, эндокринолог, фтизиатр) біріге отырып жұмыс атқаруын талап етеді.

Зерттеудің тәжірибелік құндылығы:

- Ауыл тұрғындарының арасындағы әлеуметтік маңызы үлкен аурулардың ерте алдын алу мақсатында физикалық дамуында ауытқулары бар балаларды педиатрлар дер кезінде анықтап, диспансерлік бақылау орнатуы тиіс екендігі көрсетілді.
- Әлеуметтік маңызы үлкен аурулары бар тұлғаларды диспансерлеу отбасылық дәрігерлер мен бейінді дәрігер (кардиолог, онколог, эндокринолог, фтизиатр) біріге отырып жүзеге асыру қажеттігі дәлелденді.
- Диспансеризацияның сапасын арттыру үшін аудандық амбулаторлық-емханалық ұйымдарды штаттық бірліктерге сәйкес біліктілігі жоғары аймақтық және бейінді дәрігерлермен қамтамасыз етіп, олардың осы қызметті атқару әдістері бойынша тәжірбиесін арттыру ұсынылды.
- Ауыл тұрғындары арасында диспансерлеу жұмысын ұйымдастыруды және медициналық-профилактикалық сапасын арттыру мақсатында «Балалардың физикалық даму көресткіштерін скринингтеу және анықталған бейэпидемиялық ауруларды диспансеризациялау» атты оқу құралы құрастырылып, отбасылық және бейінді дәрігерлердің күнделікті қолданылуына ұсынылды.

Диссертациялық жұмыс бойынша баспаға жарияланған мақалалар:

Зерттеу нәтижелері бойынша 21 жұмыс жарық көрді, соның ішінде:

- 2 макала «Human Ecology» (импакт фактор 0,742) және Scopus (h индекс 2) мәліметтер базасына кіретін халықаралық журналда;
- 6 макала халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдарында;
- 5 макала отандық және шетелдік халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарында;
- 1 макала шетелдік ғылыми журналда;
- 7 макала Қазақстан Республикасының Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған журналдарда.

Диссертациялық жұмыстың нәтижелері бойынша 2 оқу құралы жазылды.

Scopus мәліметтер базасында авторда h индекс – 2.

АННОТАЦИЯ

диссертации на соискание ученой степени доктора философии (PhD)
по специальности 6D110200 – «Общественное здравоохранение»

Жанабаева Нурлан Смадияровича

«Совершенствование организации медицинской помощи диспансерным группам жителей сельских районов Южно-Казахстанской области»

Актуальность темы: Одной из важных задач развития здравоохранения – является сохранение, укрепление и защита здоровья населения.

На основании этого, была утверждена государственная программа «Денсаулық» Республики Казахстан на 2016-2019 годы как продолжение государственной программы «Саламатты Казахстан» на 2011-2015 годы для развития сферы здравоохранения Республики Казахстан, утвержденной Указом Президента Республики Казахстан № 1113 от 29.11.2010 года, также направлена на один из путей достижения поставленных целей и основных направлений – формирование социально-гигиенического мониторинга контроля неинфекционных больных социального значения и повышения ответственности каждого человека за свое здоровье.

Однако, состояние здоровья населения административных районов Республики Казахстан остается в существенно низком уровне по сравнению с уровнем здоровья городских жителей. Главная причина этого, малочисленность населения, нехватка коммунальных микроструктур, отсутствие необходимых элементов организации квалифицированной врачебной помощи и полное неразвитие неотложной медицинской помощи. Поэтому, подвержение населения различным соматическим болезням с большой социальной значимостью и переход в хронические формы, показывает очевидность роста смертельных случаев среди них.

Известно, что одним из эффективных способов снижения уровня болезней с большой социальной значимостью, которая увеличивает заболеваемость, инвалидность и смертность населения в сельской местности, снижает среднюю продолжительность жизни является диспансеризация. При решении этих целей, оценка состояния медицинских мероприятий при новом медико-экономическом кризисе показывает необходимость и актуальность диссертационного исследования.

Цель исследования: Совершенствование диспансерских работ квалифицированных и специализированных врачей согласно закономерности формирования болезни социального значения среди населения административных районов.

Задачи исследования:

- Определение закономерности распространения болезней социального значения среди сельского населения и оценка эпидемиологии опасных причин.

- Оценка качества организации диспансеризационной работы среди сельского населения.
- Оценка опасной моци социально-медицинских причин, оказывающих обратный эффект организации диспансеризации в сельских населенных пунктах.
- Значение диспансеризации среди мероприятий, направленных на улучшение здоровья сельского населения.
- Оценка обратного эффекта причин, из них показателей физического развития и причин образа жизни, увеличивающих распространение болезней социального значения.
- Определение влияния на решение проблем нехватки врачей в лечебных организациях при осуществлении диспансеризации больных с болезнями большого социального значения.
- Разработка научных основ совершенствования диспансерских мероприятий, направленных на увеличение средней продолжительности жизни сельского населения.

Объекты исследования:

В качестве объекта исследования научной работы рассмотрена диспансерская работа населения и лечебных организаций с болезнями большого социального значения в административных районах Южно-Казахстанской области.

Методы исследования:

Использованы экспертизные, медико-статистические, социальные и социально-гигиенические методы.

Научная новизна исследования:

– Было оценено преимущество влияния болезней большого социального значения на формирование показателей здоровья населения Южно-Казахстанской области. 2006-2016 годах отмечено поышение динамики показателей заболевания и смерти болезней сахарного диабета, туберкулеза, инфаркта миокарда и инсульта. Формирование болезней большого социального значения, переход в хронические формы берет начало с детских лет. Были показаны, что этому способствуют отклонения в физическом развитии детей.

– Впервые определено, что на качество организации диспансерской медицинской помощи конкретное влияние оказывает обеспечение профильными (специализированными) врачебными специалистами местных сельских организаций и их квалификация.

– Результаты исследования являются новыми научными материалами о качестве жизнедеятельности и здоровья, медико-социальном описании сельского населения в нынешних социально-экономических условиях.

Основные положения, выносимые на защиту:

– 2006-2016 годах среди сельского населения Южно-Казахстанской области болезни сахарного диабета, туберкулеза, инфаркта миокарда сердца, болезни инсульта показали фактически прирост.

– Необходима ранняя диагностика формирования болезней большого социального значения среди сельского населения с помощью скринингового обследования лиц с отклонениями в физическом развитии среди детей с обязательным участием профильных врачей-специалистов.

– Диспансеризация болезней большого социального значения требует совместной работы семейных врачей и профильных врачей (кардиолог, онколог, эндокринолог, фтизиатр).

Практическая ценность работы:

– В целях ранней профилактики болезней большого социального значения среди сельского населения было отмечено, что педиатрами необходимо своевременное выявление детей с отклонениями в физическом развитии, и установление диспансерного наблюдения.

– Было доказано, что диспансеризация лиц с болезнями большого социального значения должна быть осуществлена совместно с семейными и профильными врачами (кардиолог, онколог, эндокринолог, фтизиатр).

– Для повышения качества диспансеризаций было предложено обеспечение районных амбулаторно-лечебных организаций высококвалифицированными региональными и профильными врачами в соответствии с штатными единицами, повышение их опыта по выполнению этой работы.

– В целях повышения организации диспансеризационной работы среди сельского населения и медико-профилактического качества было разработано учебное пособие под названием «Скрининг показателей физического развития детей и диспансеризация выявленных неэпидемических болезней», рекомендовано для ежедневного использования семейными и профильными врачами.

Сведения о публикациях:

По результатам исследования было опубликовано 21 статья, из них:

– 2 статьи в международном журнале, входящие в базу данных «Human Ecology» (импакт фактор 0,742) и Scopus (h индекс 2);

– 6 статей в материалах международной научно-теоретической конференции;

– 5 статей в материалах отечественной и зарубежной научно-практической конференции;

– 1 статья в зарубежном научном журнале;

– 7 статей в журналах, представленных Комитетом контроля в сфере образования и науки Республики Казахстан.

По результатам диссертационной работы были написаны 2 учебные пособия.

h индекс у автора в базе данных Scopus – 2.